

3 (368)
2018

**Czasopismo
Instytutu Zachodniego
w Poznaniu**

Kwartalnik

Instytut Zachodni

**PRZEGLĄD
ZACHODNI**

Meandry polskiej niepodległości

- 5 Od Redakcji
- 7 *Władysław Pęksa*, Mit historyczny jako podstawa roszczeń. Uwagi na marginesie koncepcji postliminum Stanisława Huberta – w związku z 100. rocznicą zakończenia Wielkiej Wojny i powstania nowych państw w Europie Środkowej
- 15 *Dariusz Jeziorny*, Zszargana reputacja? Wizerunek odradzającej się Polski i kwestia żydowska na łamach amerykańskiej prasy
- 39 *Damian Bębnowski, Rafał Matera*, Wybrane instytucje włączające w Drugiej Rzeczpospolitej do 1926 roku
- 57 *Jakub Grygutis*, Ewolucja konstytucyjnych podstaw prawa pracy w okresie dwudziestolecia międzywojennego
- 69 *Andrzej Piasecki*, Dwudziestolecie międzywojenne w monografiach lokalnych. Ocena i rekomendacje
- 81 *Marek Sioma*, Legion Młodych w latach 1935-1938. Ku upadkowi
- 97 *Krzysztof Siwek, Anthony J. Drexel Biddle* wobec sytuacji międzynarodowej Polski w latach 1937-1939
- 127 *Marek Mikołajczyk*, Od początków niepodległości do odzyskania wolności. Polska w relacjach zachodnich obserwatorów w latach 1918-1989
- 165 *Monika Piotrowska*, Konsekwencje prymatu piktorializmu w międzywojennej fotografii polskiej
- 179 *Krzysztof Łagojda*, Początki polskiej administracji na ziemi kłodzkiej po zakończeniu II wojny światowej
- 197 *Michał Białkowski*, Działalność Karola Wojtyły na forum Konferencji Episkopatu Polski i jej komisji (1958-1978)
- 233 *Jan Barcz*, Zwrot w stosunkach polsko-niemieckich 1989-1991 a odszkodowania dla ofiar zbrodni nazistowskich zamieszkałych w Polsce (porozumienie z 16 października 1991 r.)
- 259 *Agnieszka Szczepaniak-Kroll*, Wpływ transnacionalizacji Polaków w Berlinie na ich tożsamość
- PRZEGLĄDY I KOMENTARZE
- 275 *Piotr Chrobak*, Preferencje wyborcze mieszkańców okręgu wyborczego nr 13 w wyborach do Parlamentu Europejskiego i w referendum akcesyjnym do Unii Europejskiej

ŹRÓDŁA

- 291 *Kinga Czechowska, Krzysztof Kania, Wrzesień 1939 roku i elity Drugiej Rzeczypospolitej na kartach wspomnień Nasza podróż Eweliny Zaleskiej*

OCENY I OMÓWIENIA

- 311 Johannes Staemmler, Wspomnienia poznańskiego pastor; a Johannes Staemmler, Lebenserinnerungen eines Posener Pastors (1860-1930) (omów. *Roman Dziergwa*)
- 315 Harald Schäfer, Der Berliner ist meist aus Posen... Posener Reminiszzenzen im heutigen Berlin (omów. *Jerzy Kołacki*)
- 320 Kamila Gieba, Lubuska literatura osadnicza jako narracja założycielska regionu (omów. *Karolina Ćwiek-Rogalska*)
- 324 Jerzy Kochanowski, Rewolucja międzypaździernikowa. Polska 1956-1957 (omów. *Katarzyna Madalska*)
- 330 Leon Mangasarian, Jan Techau, Führungsmacht Deutschland. Strategie ohne Angst und Anmaßung (omów. *Karol Janoś*)

Z KRONIKI NAUKOWEJ

- 335 *Kamil Szubart, 53. Leangkollen Security Conference w Oslo*
- 337 *Witold Ostant, Oblicza współczesnego terroryzmu*
- 339 *Tadeusz Dubicki, Między Śląskiem i Austrią*
- 341 Opr. *Tadeusz Dubicki, Ernest Kuczyński, Bibliografia prac drukowanych prof. zw. dr. hab. Krzysztofa A. Kuczyńskiego za lata 1971-2018* (omów. *Piotr Obrączka*)
- 344 *Karol Janoś, Polityka kulturalna w Polsce i w Niemczech – tendencje i wyzwania*

Szanowni czytelnicy „Przeglądu Zachodniego”,

odrodzenie polskiej państwowości po rozbiorowej niewoli było wynikiem wydarzeń i toczących się procesów, które w 1918 r. osiągnęły pomyślną dla Polski kulminację. Nie wystarczyłoby zakończenie Wielkiej Wojny, gdyby nie dziesięciolecia pracy organicznej i troski o zachowanie tożsamości i kultury narodowej. Bez determinacji pokoleń zabrakłoby postaci kluczowych w przełomowym czasie oraz rzesz obywateli, zdolnych i chętnych do podjęcia dzieła integracji dawnych zaborów i tworzenia suwerennej państwowości. **Meandry polskiej niepodległości** prowadziły wśród światowych zmian po upadku imperiów i w obliczu rosnącego zagrożenia totalitaryzmami. Odzyskana niepodległość pozostała zadaniem, co łatwo dostrzec już u jej początków – tworzenia podstaw ustrojowych, mozolnego wykuwania granic państwa oraz jego pozycji międzynarodowej.

O tym fascynującym czasie traktuje znaczna część artykułów zgromadzonych w niniejszym wydaniu kwartalnika Instytutu Zachodniego. Swoistym kontrapunktem są te, które dotyczą odrodzonej Polski widzianej z zewnątrz: na łamach zagranicznej prasy, w relacjach obserwatorów oraz konkluzjach dyplomatów. Odmienny charakter ma spojrzenie na polskie dwudziestolecie autorów monografii lokalnych; korzystali oni z dystansu czasowego, a przede wszystkim z zasobu źródeł i możliwości wcześniej trudno dostępnych czy wręcz nieosiągalnych. Świadectwem gwałtownego i dramatycznego końca tamtego świata („Kochanych drzew się nie zabierze” – pisała Ewelina Zaleska) jest materiał źródłowy, dokumentujący drogę z podpoznańskiego majątku Psarskie do Bukaresztu we wrześniu 1939 r.

W innym już otoczeniu geopolitycznym meandrowała polska suwerenność po kolejnej wojnie, m.in. gdy afiliowano ziemię kłodzką czy kiedy jedną z wątych nici łączności z wolnym światem była działalność episkopatu. Niewiele później, gdy dokonywało się przewartościowanie relacji z Niemcami, kolejny raz zadania dla bieżącej polityki i życia społecznego wyznaczały podstawowe pojęcia prawa narodów.

Przybliżone w najnowszym tomie „Przeglądu Zachodniego” wydarzenia i zjawiska mijającego stulecia cechowało spore zróżnicowanie zewnętrznych uwarunkowań i złożoność współdecydujących czynników. Łączy je niezmienna wartość, jaką jest przygotowanie oraz zaangażowanie uczestniczących w nich osób i społeczności. Niełatwe meandry polskiej niepodległości pokazały wagę pozytywistycznej pracy i kształcenia oraz przekonania o słuszności podejmowanych działań, nawet gdy okoliczności zdają się niesprzyjające.

Natalia Jackowska

